

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm XIII. Mandato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

diacono Auditore licentia, Româ discessit, Procuratorem relinquens, data ei potestate ad agendum duntaxat. Auditor autem ille quia videbat, Procuratorem ratione huius mandati, idoneum non esse ad defendendum, Priorem contumacem esse iudicauit, & partj alteri, præmissa taxatione, ad certam pecuniæ summam ratione expensarum, condemnauit. Quod Auditoris factum Papa postea ratum habuit.

S V M M A R I V M.

1. *Maritus nomine vxoris sua agere potest, ad debitorum solutionem.*
2. *Procurator non habens mandatum sufficiens, perinde censerit debet, ac si nullus sit; unde contra constituentem talem Procuratorem procedi potest tanquam contra contumacem, ita vt parti aduersæ in expensis condemnentur.*
3. *Condemnatio autem in expensas fieri debet præuia taxatione Iudicis, & iuramento partis expensas repetentis.*

NOTANDVM I. Maritus nomine vxoris suæ agere potest, ad debitorum solutionem. Sed distinguendum; quod bona vxoris alia sint dotalia, alia verò paraphernalia: Et hæc duplicis generis, vel enim mariti administrationi commissa, vel non commissa, sed penes vxorem manentia, vt docui lib. 3. tract. 4. c. 13. n. 9. & tradit Abb. hinc n. 5. Bartol. & alij Legistæ in l. Maritus, 2. C. de Procurator. Pro bonis dotalibus (vt si vxor marito instrumenta debitorum suorum in dotem dedit) maritus suo nomine agit, cum veluti dominus dotis constante matrimonio reputetur. l. 2. C. de action. & obligat. Similiter quoque maritus agere potest pro bonis paraphernalibus, penes ipsum existentibus, arg. l. vlt. C. de pactis conuentis, vbi DD. aiunt, quod ex traditione paraphernalium, vel instrumentorum eius, facta marito, censetur ei relicta administratio, ita vt tanquam Procurator in iudicio nomine vxoris admittendus sit, tamen si non caueat de rato. Denique pro bonis paraphernalibus penes

vxorem existentibus ad agendum maritus admittitur, etiam sine mandato, tanquam persona coniuncta, dummodò caueat de rato, sicuti habetur in cit. l. maritus, & tradit Gl. hic ver. suæ vxoris nomine.

NOTANDVM II. Procurator, qui non habet mandatum sufficiens (v.g. qui à Reo datus est ad agendum duntaxat, & non ad defendendum,) perinde censerit debet, ac si nullus sit, iuxta l. 1. §. Quod si nemo. iun. Gl. ver. inhabilis, ff. quod cuiuscunque Vniuersitatis, &c. Quare contra eum, qui talem Procuratorem dedit, & nec per seipsum compareret, aut, si comparuit, iterum recessit, procedi potest, tanquam contra contumacem, ita vt parti aduersæ in expensas condemnentur, iuxta c. auditis, 8. hoc tit. Addit Innoc. hic n. 3. Ioan. Andr. n. 19. Si Procurator in iudicio datus dominum defendere nolit, principalem in expensis aduersario condemnandum esse; quia sibi imputare debet, quod talem Procuratorem constituerit. Cæterum aduersus Procuratorem actione mandati agere poterit principalis, deinde quatenus suæ interest, causam in iudicio defensam non fuisse.

NOTANDVM III. Condemnatio in expensas fieri debet præcedente Iudicis taxatione; quin & iuramento partis, quæ expensas repetit, vt Gl. hic docet, ver. taxatione; arg. c. vlt. de ijs quæ vi &c.

CAPITVLVM XIII.

Mandato.

PARAPHRASIS.

Si dominus Procuratorem ad iudicia constitutum, ignorante aduersario, vel iudice post litem contestatam reuocauit, acta cum Procuratore reuocato valent.

S V M M A R I V M.

1. *Acta cum Procuratore reuocato irrita sunt, si reuocatio vel Aduersario, vel Iudici intimata est.*

Ggggg

2.V9

2. *Ut acta iudicij firma sint, debet reuocatio Procuratoris facta fuisse, postquam eius constitutio intimata fuit Iudici, vel Aduersario, seu extra iudicium, seu apud acta iudicij, seu per ipsam litem contestationem. Irrita acta iudicari debent, si constitutus & reuocatus sit Procurator, antequam eius constitutio parti, vel iudici sit insinuata.*
3. *Procurator post litem contestationem reuocari non potest, nisi causa prius cognita.*
4. *Morte mandantis, re adhuc inter partes integra, scilicet ante litem contestationem, expirat Procuratoris potestas ac mandatum: nisi reus pro Procuratore seu defensore suo sciente extra vel intra iudicium fidei iusserit iudicatum solui.*
5. *Morte mandantis post litem contestationem non expirat potestas & mandatum Procuratoris, nisi hic constitutus sit in causa ecclesie aut beneficii à Rectore ecclesie, vel alio beneficiario; tunc enim etiam post litem contestationem expirat.*
6. *Procurator constitutus à solo Prelato ad negotium, quod sede vacante expediri potest à Capitulo, post mortem Prelati confirmari debet à Capitulo, nisi eum amandare malit, secus est, si à Prelato una cum Capitulo constitutus sit; tunc enim mortuo Prelato non expirat mandatum Procuratoris.*

Circa hunc textum, in primis aduertit Gl. fin. copulam vel copulationem accipiendam esse, ut sensus sit, si tam aduersario, quam iudice ignorante, &c. Ita enim colligitur ex l. si Procuratorem, 65. ff. de Procurator. l. vn. C. de satisfando, c. ex insinuatione, 3. supra, hoc tit. c. ex parte, 33. de rescrip.

Quare regula hæc notanda: Acta cum Procuratore reuocato irrita sunt, si vel Aduersario vel Iudici reuocatio intimata est: sin autem neutri intimata, valent. Nota, quod dico *intimata*. Quia non sufficit reuocationem aliunde innotescere: sed necesse est, ut ipse qui Procuratorem constituit, iudici vel aduersario reuocationem eius significet, uti

hic notat Ioan. Andr. in Gl. 2. Abb. in fine huius c. & in simili docet Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 30. n. 12.

Ratio reddi debet: Quia si semel Procurator datus iudici, vel parti aduersariæ intimatus est, tum eorum interest, ut reuocatio mandati procuratorij non fiat, nisi & ea ipsi intimetur; ne alioquin frustra in iudicio fatigentur. Tametsi verò consultum sit, ut vtrique tam aduersario quam Iudici intimetur, habebit tamen effectum reuocatio, si vel soli aduersario fiat; quia ex eo tempore non poterit aduersarius contendere cum Procuratore, quem falsum seu reuocatum esse nouit: Aut si soli Iudici fiat, cum ex eo tempore processus & acta nullitatis argui possint, iuxta c. 1. hoc tit. Sed antequam intimatum illis est procuratorium mandatum, sufficit reuocationem mandati innotescere Procuratori, quippe cum quo solo actum fuerat. Ita colligitur ex cit. l. si Procuratorem, & cit. l. vn.

In tradita doctrina consentiunt DD. Nisi quod aliqui existimant; Si reuocatio mandati procuratorij aduersario, non item iudici intimata sit, acta & sententiam secutam ipso iure valere, quamuis per exceptionem rescindi possit Iudicis officio; ne aduersarius ex propria deceptione commodum ferat. Ita Gl. in cit. l. vn. ibid. Bartol. n. 12. Ioan. Andr. c. ex insinuatione, n. 5. hoc tit. Quibus contradicit Gl. hic. & Abb. n. 5. arg. c. ex parte, 33. de rescriptis.

Maius dubium est. Vtrum acta iudicij valere debeant, si reuocatio Procuratoris iudice & aduersario ignorante facta fuit ante litem contestationem. Glossa fin. hæc affirmat. Sed obstare videtur textus huius c. faciens mentionem litem contestatam; quasi aliter sciendum sit, si Procuratoris reuocatio ante litem contestationem facta fuerit. Arbitror respondendum, ex cit. l. si Procuratorem, 65. ff. hoc tit. & l. vn. C. de satisfando; Id solum requiri, ut acta iudicij firma sint, quod reuocatio Procuratoris facta fuerit, posteaquam eius constitutio intimata fuit Iudici, vel aduersario; seu extra iudicium, seu apud acta iudicij, seu per ipsam litem contestationem. qui

qui, tanquam apertissimus modus intimationis affertur in isto c. Sin autem Procurator constitutus, atque etiam reuocatus sit, antequam eius constitutio parti, vel iudici infinuata; tum absolute loquendo, Procurator falsus censetur, ut quæcumque cum ipso acta fuerint, irrita iudicari debeant, iuxta c. ex infinuacione, 3. hoc tit.

Exinde intelligitur doctrina Bartoli in cit. l. vn. not. 2. Abb. hic n. 5. Si Procurator generalis constitutus sit, atque orta aliqua controuersia eidem inhibita, ne causam hanc suscipiat, eius se immisceat, opus non esse, ut hæc specifica reuocatio Aduersario, vel Iudici intimetur: Excepto, si aliquis certo loco, aut negotiorum generi aliquem præferat ad omnia sua negotia Procuratorem, seu actorem, uti etiam dixi in c. ex parte, 3. de rescript.

Restant qq. Prima. Vtrum Procurator post litem contestationem, etiam inuitus, reuocari possit. Respondeo; De hoc extare l. post litem, 17. & l. quæ omnia, 25. ff. de Procurator. Quod reuocari non possit, nisi causa prius cognita: Cum ex eotempore tum aduersarij, tum ipsius Procuratoris (quippe qui dominus litem factus est, l. Procuratoribus, 2. C. de Procurator.) intersit, ne temere reuocetur. Videri potest Gl. in l. ante litem, 16. ff. eod. Bartol. in cit. l. post litem, Imola hic. 6. Zabarella in Clem. vlt. de Procurator. col. 2. vbi dicunt ex ll. allegatis, quod Procurator, postquam reuocatus est, se ingerere non debeat, quia suspectum se redderet: possit tamen petere, ut causa reuocandi, iustane sit, cognoscatur, pro defensione famæ suæ.

Altera. Quid operetur tacita reuocatio Procuratoris, quæ sit per mortem mandantis? Respondeo, & dico I. Si is, qui Procuratorem constituit, re adhuc inter partes integrâ, videl. ante litem contestationem moriatur, expirat Procuratoris potestas, ac mandatum. Ita sumitur ex l. penult. ff. quæ sententiæ sine appellat. & l. de qua re, 74. §. cum absentem, ff. de iudic. & docet Bartol. in cit. l. si Procuratorem, Abb. hic, n. 6. Excipe: Si reus pro procuratore seu defensore suo id

sciente extra, vel intra iudicium fideiussit iudicatum solui, iuxta §. Si verò aliquis, Inst. de satisfat. tam Procurator non obstantem morte domini, ad iudicium accipiendum compellendus est, l. si defunctus, 15. de Procurat. & notant Bartol. Abb. ll. cc. Zabar. cit. Clem. vlt.

Dico II. Si dominus post litem contestationem moriatur, non expirat potestas & mandatum Procuratoris, cum transeat obligatio ad hæredem domini. Ita Gl. communiter recepta cit. Clem. vlt. ver. pro Ecclesia. Quia mandatum morte mandantis non expirat, se res integra non sit, uti docent DD. in l. mandatum, 15. C. Mandati, & §. Rectè, Inst. vbi videri potest Angelus Aretinus, col. 1. qui optimè explicat, quando res integra esse desinat, videl. in iurisdictione demandata, si citatio facta sit, uti dixi in c. gratum, 20. de offic. deleg. In procuratorio verò mandato ad iudicia, si litem contestatio facta sit, arg. cit. Clem. vlt. de Procurat. & tradit Gl. communiter recepta in cit. l. mandatum. Vel si ante litem contestationem Reus pro Procuratore suo sciente, ac volente satisfecerit, ut supra dictum. In procuratorio verò mandato ad negotia sufficit, si præparaciones necessariæ factæ iam sint.

Excipi debet: Quod per mortem Prælati, aut Rectoris Ecclesiæ, alteriusue beneficiati, potestas ac mandatum Procuratoris ab illo constituti in causa ecclesiæ, aut beneficij, reuocatum ceaseatur, tamen si litem contestata fuerit. Ita specialiter, & expressè in cit. Clem. vlt. Rationem huius constit. affert Gl. ver. reuocari: Quia sede vacante, cum Ecclesia tunc defensore careat, iudicium de bonis aut iuribus eius agitari non debet, c. 1. Ne sede vacante, & dixi lib. 1. tract. 4. c. 7. n. 12. Verum hæc ratio non videtur esse adæquata; cum in dicta Clement. idem statutum sit de Procuratore ad negotia, quod eius mandatum expiret, mortuo Prælato Ecclesiæ, tamen si negotia cœpta sint. Generalior itaque ratio dari debet ex Zabar. in cit. Clem. q. 3. ratione 4. Gl. hic. ver. Contestata. Cum enim Procurator loco, ac vice domini, seu constituentis agat, ideo si potestas constitu-

Non iniuste.

PARAPHRASIS.

Tria hic respondet Gregor. IX. I. Filiusfam. potest constitui Procurator, non tantum ad lites exortas, sed etiam ad futuras. II. Filiusfam. sicuti & quilibet alius, si simul cum alio, vel pluribus, aut Procurator in solidum datus fuit, præoccupando negotium antefertur, ut etiam habetur in c. si duo, 6. eod. in 6. & l. pluribus, 3 2. ff. eod. Sin verò diuersis temporibus dati sint Procuratores, tum per posterioris constitutionem prioris procuratio reuocata censetur. III. Procurator à sententia contra ipsum lata, si expedire videatur, appellare debet; aut, si iusta causa impediatur, domino intimare, ut appellet. Cæterum ipse Procurator, si nolit, appellationem prosequi non cogitur.

SUMMARIUM.

1. Filiusfamilias si maior natu sit, Procurator constitui potest, etiam non requisito patris consensu.
2. Procurator etiam ad futuram, & nondum exortam litem constitui potest.
3. Post unum Procuratorem datum constituens alium, priorem reuocat, nisi unum sit generalis, & aliter specialis.
4. Procurator contra latam sententiam appellare potest, & plerumq; debet.

NOTANDVM I. Filiusfamilias si maior natu sit, Procurator constitui potest, etiam non requisito patris consensu, l. filiusfam. 8. iun. Gl. margin. ff. de Procuratoribus, & expressius in c. qui generaliter, 5. §. nedum, eod. tit. in 6. Ratio reddi debet: Quia filiusfam. etiam sine patris auctoritate contrahendo, videl. mandatum suscipiendo, satisfacendo in iudicio, &c. obligari potest, vt dixi lib. 3. tr. 4. c. 8. assert. 2.

No-

entis omnino extincta sit, seu non perseueret, tum etiam Procuratoris potestas ac mandatum extingui debet, sicuti hoc idem similitudine de Vicario, & quouis substituto docui in c. 1. de offic. Vicarij, in 6. Atqui mortuo Prælato, seu vacante sede ius prælaturæ expirauit; cum non transeat ad aliquem tanquam successorem, qui eadem cum defuncto persona censeatur, sicuti hæres cum persona defuncti. Ergo per mortem Prælati, aut beneficiati constituentis Procuratorem super iuribus aut bonis Ecclesiæ, vel beneficij, mandatū procuratorium extinguitur. Quã obrem generatim etiam dictum est in c. de cetero, & c. super eo, quod beneficiatus super iure beneficii pacisci non possit vltra tempus vitæ, neque successorem in beneficio obligare.

- 6 Corollarium. Si negotium, ad quod Procurator constitutus fuerat, tale sit, vt sede vacante expediri possit à Capitulo; tum distinguendum est, vtrum solus Prælati v.g. Episcopus Procuratorem constituerit super bonis pertinentibus ad mensam suam, distinctam à mensa Capitulari; hoc casu post mortem Prælati Capitulum, quod in administratione succedit, confirmare debet mandatum Procuratoris, nisi eum amandare malit, sicuti de potestate Vicarij dictum fuit cit. c. An verò Procurator à Prælato vnà cum Capitulo constitutus sit ad gerenda negotia communia; tum mortuo Prælato non expirat mandatū Procuratoris. Cum enim à Capitulo etiam constitutus sit, sufficit eius auctoritas ad sustinendum mandatum procuratorium, sicuti Gl. hic tradit ver. reuocari, Zab. q. 7. Nihil obstante, quod fortasse omnes Capitulares, à quibus constitutus est Procurator, alijs postea subrogatis mortui fuerint: cum non à singulis, sed à Collegio seu Vniuersitate mandatum acceperit, vt notat

Gl. margin. in cit. Clem.

vt.

